

Stowarzyszenie Autorów ZAiKS
Dyrekcja Generalna
ul. Hipoteczna 2
00-092 Warszawa
skr. poczt. P-16, 00-950 Warszawa
tel. (22) 827 60 61-9 centrala
fax (22) 828 92 04
e-mail: sekretariat@zaiks.org.pl

Szanowny Pan
Prof. dr hab. Piotr Gliški
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego
I Wiceprezes Rady Ministrów

Wasz znak:

Nasz znak: 66/DG/2016 Warszawa, dn. 07.07.2016 r.

Stanowisko Stowarzyszenia Autorów ZAiKS w sprawie konsultacji publicznych projektu dyrektywy zmieniającej dyrektywę 2010/13/UE w sprawie audiowizualnych usług medialnych.

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na ogłoszone przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego konsultacje resortu kultury w związku z opublikowanym przez Komisję Europejską projektem dyrektywy zmieniającej dyrektywę 2010/13/UE w sprawie audiowizualnych usług medialnych, pragnę przekazać w imieniu Stowarzyszenia Autorów ZAiKS następujące uwagi.

Ze względu na charakter działalności Stowarzyszenia Autorów ZAiKS, pragniemy zwrócić szczególną uwagę Ministerstwa na następujące zmiany zaproponowane przez Komisję Europejską w Dyrektywie o audiowizualnych usługach medialnych 2010/13/WE (dokument COM(2016) 287 final):

1. Rozszerzenie zakresu obowiązywania dyrektywy
2. Wzmocnienie obowiązku promocji utworów europejskich
3. Uproszczenie zasady kraju pochodzenia

1. Rozszerzenie zakresu obowiązywania dyrektywy

Propozycja Komisji obejmuje rozszerzenie zakresu obowiązywania Dyrektywy o „usługę platform udostępniania plików wideo”. Komisja postuluje wprowadzenie w art. 1 ust.1 lit. aa) Dyrektywy definicję tych usług a także dostawców takich usług (art. 1 ust.1 lit. da)) oraz „filmów wideo stworzonych przez użytkownika” (art. 1 ust.1 lit. ba)). W definicji „usługi platform udostępniania plików wideo”

wprowadzono kryterium „decydowania o sposobie porządkowania przechowywanych treści” a nie, jak w przypadku innych objętych zakresem Dyrektywy podmiotów świadczących audiowizualne usługi medialne, kryterium „odpowiedzialności redakcyjnej” (art. 1 ust. 1a) lit. (i)). W opinii Stowarzyszenia Autorów ZAiKS błędem jest, że z kategorii platform udostępniania plików wyłączone zostały, co do zasady, serwisy społecznościowe, jako usługi nie mające za cel podstawowy „dostarczenia audycji i filmów wideo stworzonych przez użytkownika” (motyw 3 Preambuły).

Podczas gdy samo poszerzenie zakresu Dyrektywy oceniamy jako niewystarczające, to wąski charakter zobowiązań nałożonych na dostawców uznać należy za bardzo mało ambitny. Na dostawców platform udostępniania plików wideo nałożono bowiem dodatkowe obowiązki, jednakże ograniczają się one do stosowania odpowiednich, wymienionych w Dyrektywie środków w celu ochrony małoletnich oraz ochrony obywateli przed treściami nawiązującymi do przemocy lub nienawiści. Platformy te nie zostały na przykład poddane reżimowi promocji dzieł audiowizualnych. Wbrew oczekiwaniom środowisk twórczych proponowane zmiany Dyrektywy tylko w bardzo niewielkim stopniu wpływają na ograniczenie tzw. bezpiecznej przystani z art. 14 i 15 Dyrektywy o handlu elektronicznym (2000/31/WE). Zaproponowane przez Komisję zapisy wprowadzają wprawdzie wyłom w obowiązkach dostawców usług hostingu, nie wpływają jednak bezpośrednio na poszerzenie zakresu ich odpowiedzialności. Jak podkreślone zostało w preambule do projektu Dyrektywy (motyw 32) zobowiązania te dotyczą bowiem działań operatorów w zakresie porządkowania treści i nie wiążą się na przykład z odpowiedzialnością za przechowywanie nielegalnych treści na samych platformach.

ZAiKS jednoznacznie postuluje, aby w dalszych negocjacjach nad brzmieniem nowelizacji Dyrektywy Rząd RP opowiedział się za objęciem jej zakresem także internetowych serwisów społecznościowych oraz nałożenie na platformy udostępniające pliki wideo co najmniej obowiązków związanych z promocją utworów europejskich. Platformy te czerpią zyski z aktywnego, uporządkowanego udostępniania plików wideo, mają także możliwość kierowania swojej oferty do konkretnego odbiorcy, sprofilowania treści reklamowych itp. Jednocześnie jednak konsekwentnie odmawiają poddania się reżimowi regulacji dotyczących mediów oraz praw autorskich i praw pokrewnych zastrzegając się ww. instytucją „bezpiecznej przystani”. Tym samym nie kontrybuują w żaden sposób w powstawanie treści audiowizualnych, z których czerpią zyski i nie ponoszą żadnej odpowiedzialności za udostępnianie tych treści nielegalnie. Należy w związku z tym wyrazić nadzieję, że powyżej omówione zmiany legislacyjne są jedynie zapowiedzią walki na forum europejskim z powszechnym unikaniem odpowiedzialności za nielegalne rozpowszechnianie treści przez operatorów internetowych oraz ze zjawiskiem „Transfer of Value” czyli przejścia przychodów z eksploatacji utworów objętych ochroną prawa autorskiego i praw pokrewnych na rzecz pośredników internetowych kosztem wynagrodzeń należnych uprawnionym. Mamy nadzieję, że Rząd RP w interesie polskich i europejskich twórców wesprze ich staranie w tej walce.

2. Wzmocnienie obowiązku promocji utworów europejskich

Środowisko twórców od lat konsekwentnie domaga się wzmocnienia i rozszerzenia obowiązku promocji i inwestycji w audiowizualne utwory europejskie jako warunku *sine qua non* istnienia i konkurencyjności europejskiego rynku audiowizualnego. W związku z tym, pozytywnie należy przyjąć zaproponowane przez Komisję zmiany art. 13 Dyrektywy. Krytykowany za zbytnią ogólność zwrot „promowane były – w granicach możliwości i w stosowny sposób” zastąpiono konkretną regulacją. Na dostawców audiowizualnych usług medialnych na żądanie nałożono obowiązek zapewnienia co najmniej 20% udziału utworów europejskich w ich katalogu i wyeksponowania tych utworów. Jest to, naszym zdaniem, bardzo ważny krok w dobrym kierunku, tym bardziej, że jest to standard już istniejący w ustawodawstwie polskim (art. 47f Ustawy o radiofonii i telewizji). Kierunkiem tym jednak powinno być ujednoczenie obciążeń nakładanych na nadawców linearnych i nielinearnych i konsekwentnie objęcie operatorów VoD obowiązkiem zapewnienia udziału w wysokości 50%.

Jednocześnie jednak środowisko twórców filmowych wielokrotnie podkreślało konieczność ujednoczenia na poziomie europejskim obowiązku udziału finansowego dostawców audiowizualnych usług medialnych na żądanie, a także innych platform udostępniających pliki wideo, w produkcję utworów europejskich. Postulowano nałożenie na dostawców tych usług obowiązku finansowej kontrybucji w produkcje europejskie lub obowiązku reinwestowania na lokalnym rynku części zysków z obrotów. Podkreślano, że obecny system, w którym istnieje tak duże zróżnicowanie dotyczące nałożonych obciążeń dotyczących wkładu platform internetowych w lokalną produkcję audiowizualną, przyczynia się do swoistego dumpingu kulturowego. Operatorzy usług medialnych na żądanie wybierają bowiem na siedzibę Państwo Członkowskie, w którym obciążenia związane z krajową produkcją audiowizualną są najmniejsze, jednocześnie swoją ofertę kierując także poza terytorium tego państwa. System ten w niekorzystnej sytuacji stawia kraje prowadzące bardziej ambitną i kosztowną politykę kulturalną. Komisja jednak w swojej propozycji wybrała inne rozwiązanie. Pozostawiając każdemu Państwu Członkowskiemu wolność w formie i wysokości kontrybucji na produkcję audiowizualną, Komisja postuluje wprowadzenie swoistej „zasady państwa odbioru” jako wyłomu w zasadzie państwa pochodzenia. Umożliwia tym samym każdemu Państwu Członkowskiemu objęcie zobowiązaniami wynikającymi z narodowych legislacji także dostawców usług medialnych na żądanie mających siedzibę w innym Państwie, ale kierujących swoją ofertę do odbiorców z terytorium tego właśnie Państwa Członkowskiego.

Rozwiązanie przyjęte przez Komisję należy ocenić pozytywnie. Naszym zdaniem, mechanizm ten może w praktyce bardzo dobrze funkcjonować, ponieważ takie ukierunkowanie oferty może być łatwe do udowodnienia, np. dzięki postęgowaniu się przez platformę odpowiednią wersją językową, zróżnicowaniu

reklam czy dopasowaniu ofert abonamentowych. Co najważniejsze, Komisji udało się uszanować specyfikę polityk kulturalnych poszczególnych Państw Członkowskich jednocześnie tworząc narzędzia do walki ze zjawiskiem „forum shopping”. Rozwiązanie to jednak mogłoby iść dalej, tak jak postulują to środowiska twórców, i objąć regulacją art. 13 także inne platformy internetowe takie jak platformy udostępniania plików wideo. O to rozszerzenie powinien zabiegać Rząd RP w rozpoczynających się negocjacjach.

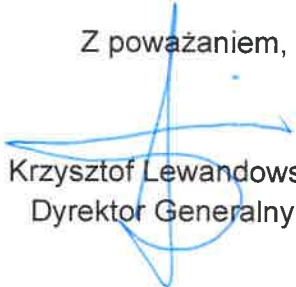
3. Uproszczenie zasady kraju pochodzenia

Zasada kraju pochodzenia budzi kontrowersje i krytykę ze względu na jej skomplikowaną konstrukcję i często pojawiające się w związku z tym problemy z jednoznacznym określeniem jurysdykcji danego Państwa Członkowskiego. Z tych względów pozytywnie należy ocenić propozycję Komisji zawierającą uproszczenie reguł stosowania zasady kraju pochodzenia (art. 3 Dyrektywy). Pozytywnie ocenić należy także zobligowanie Państw Członkowskich do przekazywania Komisji wykazu dostawców audiowizualnych, którzy podlegają ich jurysdykcji. Zmiany te powinny znacząco ułatwić dostawcom funkcjonowanie na rynku audiowizualnych usług medialnych.

Należy wyrazić ubolewanie, że Komisja odrzuciła możliwość rozszerzenia zasady kraju pochodzenia na nadawców audiowizualnych usług medialnych mających swą siedzibę poza UE ale kierujących nadania na terytorium jednego lub wielu Państw Członkowskich. Komisja stoi na stanowisku, że tego rodzaju regulacje byłyby trudne do egzekwowania a sam problem wydaje się marginalny. Dowodzi na przykład, że tylko jeden (Google Play) z najważniejszych operatorów VoD działających na rynku unijnym nie posiada siedziby na terytorium UE. Pragniemy jednakże podkreślić, że naszym zdaniem różne wymogi legislacyjne obowiązujące dla podmiotów z UE i spoza Unii negatywnie wpływają na równowagę konkurencyjną i mogą mieć dotkliwe konsekwencje dla rynku kultury w Polsce. W kontekście bardzo dynamicznego rozwoju usług internetowych nie należy marginalizować tego zjawiska. Ponadto, należy pamiętać, że skala tego problemu może się znacząco zwiększyć w przypadku wyjścia z UE Wielkiej Brytanii.

Mamy nadzieję, że zaprezentowana powyżej opinia Stowarzyszenia Autorów ZAiKS znajdzie swój wyraz w przygotowywanym przez Ministerstwo stanowisku Rządu RP.

Z poważaniem,

Krzysztof Lewandowski
Dyrektor Generalny